

causa occulta, tunc etiam requiritur auctoritas Judicis; sed non sub culpa gravi, nisi inde grave scandalum timeatur; *Pontius c. 18. n. 8. Holzm. l. c. Pal. n. 2. cum Nao. Lop. et Gutt. ac Sanch. n. 6. cum Sylo. An. et Vega.* Si vero causa illa non possit coram Judice probari, nec etiam sub levi auctoritas Judicis exigitur, ut ait *Sanch. n. 7. cum Palud. et Henr.* Casu autem quo defectus alterius partis jam probari possit, sed sit occultus, debet pars innocens alteram commonere, et minari quod manifestabit defectum, et si ipsa non acquiescit solutioni sponsalium, licet poterit defectum ad judicium deferre. (*V. Not. VII, pag. 364.*) ut aiunt *Laym. c. 2. n. 12. Pont. n. 8. Sanch. l. 1. D. 70. n. 2. et Pal. n. 4. Con. et Reb.*

Dubit. 2. quænam probatio requiratur ad solvenda sponsalia? Distinguendum: Si agitur de probando impedimento, sive dirimente sive impeditum, tam in foro interno quam externo, sufficit unus testis juratus, ex c. *Super eod. de Test. et Attest.*, etiamsi testis ille sit criminosus, et non citatus, sed à parte productus; et etiamsi clam deponat, et sine manifestatione sui nominis: Ita *Sanchez l. 1. D. 71. n. 2. 3 et 4. Holzm. n. 277. Viva q. 2. ar. 9. n. 1. Croix n. 215 et 217. Pal. p. 32. n. 3. cum Gutt. et Salm. c. 2. num. 110. cum Aversa, et Coninc.* Et hoc, etiamsi sponsalia fuerint jurata, ut verius tenent *Sanch. n. 8. Salm. n. 111. cum Coo. Gutt. Trull. Aversa et Gabr. ac Pal. n. 6. (contra Palud et Lop. ib. n. 5.)* quia testis oculatus, et juratus, magis probat quam fama, quæ certè sufficit ad solvenda sponsalia etiam jurata; vide dicenda n. 997. Dub. 2.

Si vero agitur de probanda alia causa, quæ non sit impedimentum, sed tantum quæ det alteri jus resiliendi, ut deformitas, fornicatio sponsæ, etc. quoad forum externum requiruntur saltem duo testes fide digni, deponentes sub juramento, ut alii dicunt et communius, prout *Sanch. n. 7. Pal. n. 8. Laym. c. 2. n. 12. et Salm. n. 114. cum Con. Gutt. Trull. et Gabr.* Quia (ut aiunt) in c. *Veniens, et c. In omni, de Testib.* dicitur duos testes requiri, ubi agitur de prejudicio tertii. Verum sufficere unum testem fide dignum dicunt *Palud. et Aversa, apud Salm. n. 115.* (qui cum *Trull.* horum sententiam probabilem putant), quia durum est compellere virum ad ducendam Sponsam, quam ab aliquo fide digno audit, et prudenter jam suspicari potest fuisse fornicatam. Et revera hæc sententia satis probabilis mihi videtur, loquendo de fornicatione Sponsæ, cum agatur de vinculo perpetuo matrimonii, et ideo ob talen suspicionem viri prudenter judex timere potest infelicem exitum ex hoc conjugio proventurum. Et huic sententiae re ipsa expressè consentiunt ipsi *Laymann et Pall. II. cc.* dum aiunt, quod, stante probabili timore infelicitis exitus, licet potest vir a sponsalibus recedere. Quoad forum autem internum, convenient D.D. cum *Sanch. l. 1. D. 73. num. 2. Pal. n. 8. Croix n. 215. cum Gobat. et Salm. num. 108. cum Con. Aversa, et Dic.* sufficere ad solvenda sponsalia unum testem fide dignum, minimè de mendacio suspectum,

et testantem de certa scientia; vel etiam opinionem probabilem de causa sufficienti ad solutionem, ut idem *Sanch. lib. 1. D. 69. n. 9. Croix n. 217. et Viva, q. 2. a. 9. n. 1.* Hinc subdunt *Viva*, et *Sanch. cum Lopez ibid.* quod si vir doctus affirmet causam esse sufficientem, licet poterit pars innocens resilire.

CAPUT II.

DUBIUM I.

Quid sit, quæ ejus materia, forma, et minister.

879. Quid sit Matrimonium? Et in quo consistat ejus essentia?

— 880. Quæ sit Materia Sacramenti Matrimonii? — 881. Ob quem finem liceat nubere? — 882. Distinguuntur tres fines. Dub. 1. An liceat nubere principaliter in remedium concupiscentiæ? — 883. Dub. 2. An ob fines extrinsecos? — 884. Quomodo peccent contrahentes in mortali? — 885. Quæ requirantur ad contrahendum Matrimonium per Procuratorem? — 886. Quid, si qui dedit mandatum sine animo contrahendi, antequam Matrimonium contrahatur, mandatum ratificaverit? — 887. Qualis consensus sufficiat ad contrahendum? Quid, si quis fictè contrahit? An verba sint necessaria ad valorem? — 888. An sint necessaria de precepto? — 889. An sufficiat ad contrahendum donatio annuli, vel traductio Sponsæ? — 890. An sufficiat consensus conditionatus? — 891. Quid, si conditio sit necessaria, aut turpis aut contra substantiam Matrimonii? — 892. Quid, si apponatur conditio, si pater consenserit? Dub. 1. Quid, si pater taceat? — 893. Dub. 2. Quid, si pater primo dissentit, et postea consentit? — 894. Dub. 3. Quid, si tempore conditionis pater erat mortuus? — 895. An impleta conditione requiratur novus consensus? — 896. In quo differat conditio à Demonstratione, Causa, Modo, et Die. — 897. DISSERTATIO de Ministerio, et Forma Matrimonii. — 898. Solvuntur objections. — 899. Ullationes ex nostra sententia.

879. — « RESPOND. Est Sacramentum inter baptizatos, quo vir et mulier sibi mutuo legitimè corpora sua tradunt ad perpetuam vitæ societatem, usum prolis suscipienda, et remedium concupiscentiæ. Materia ex qua, et proxima, est mutuus consensus externis signis expressus, quatenus habet rationem traditionis. Formula autem est idem consensus, quatenus habet rationem acceptationis. *Suar. tr. 3. d. 2 s. 1. a. 1. Sanch. Vasq.* Minister non est Sacerdos, sed ipsi contrahentes, quia ipsis ponunt materiam et formam. Porro Matrimonium dicitur ratum, quando contractus est factus, etsi non sit secuta copula carnalis; consummatum vero dicitur quando ea secuta est.»

Matrimonium dicitur à *Matris munere*, ut ait D. Thom. sive *ut Mater fiat*, ut D. August. Ante Christi adventum Matrimo-

nium tantum habebat vim contractus, sed à Christo fuit postea enectum ad rationem Sacramenti. De fide autem est Matrimonium esse Sacramentum, ut definivit Tridentinum sess. 24. c. 1. ex illo Apostoli (*Ad Eph. 5.*) : *Sacramentum hoc magnum est; ego autem dico in Christo, et Ecclesia.* Unde Matrimonium, ut Sacramentum, significat conjunctionem spiritualem inter Christum et Ecclesiam.

In Matrimonio, ut habente rationem tam contractus, quam Sacramenti, tria considerantur, nempe ratio contractus, vinculum perpetuum animorum cum obligatione reddendi debitum, et copula carnalis. Hoc verò tertium, licet alia duo ad ipsum ordinem dicunt, tamen non est essentialis pars Matrimonii, nam sine copula Matrimonium bene consistere potest. Essentia igitur Matrimonii in ratione Sacramenti consistit in contractu inito per mutuum consensum, quia Sacramentum, cum contractus perficitur, tum gratiam producit. In ratione verò Matrimonii propriè dicti, ejus essentia consistit in vinculo conjugali, quod nunquam per se solvi potest.

380. — Quæritur, que sit Materia, et Forma, et qui Minister Sacramenti Matrimonii? Communis est sententia, Ministros hujus Sacramenti esse ipsos contrahentes, et Formam ipsorum verba consensum exprimentia, ut probabimus in brevi Dissertatione, quam afferemus in fine hujus Dubii ex n. 897. Quod verò ad Materia, magis DD. discrepant: sex sententias enumerat *Sanch. de Matr. l. 2. 5. septem Pont. eod. tit. l. 1. c. 7.* Duæ tamen sunt plus receptæ. *Prima*, quam tenent *Busemb. ut supra*, et *Sanch. l. c. n. 6. Salm. tr. 9. c. 3. n. 63. Ronc. p. 143. q. 4. R. 1.* et alii plurimi apud ipsos, dicit: verba Sponsorum, quatenus exprimunt traditionem corporum, sunt Materia; quatenus verò exprimunt acceptationem, sunt Forma. *Secunda* autem sententia, cui magis adhæreo, et quam tradunt *S. Anton. 3. p. tit. 1. c. 2. §. ante Petroc. t. 4. p. 303. q. 2. Frassen. t. 12. p. 139. Concl. 1. Abelly, p. 200. q. 1. Holzm. t. 2. p. 321. n. 316. Laym. de Matr. c. 2. n. 3. cum Palud. et P. Soto, ac Pont. lib. 1. c. 7. cum S. Bonav. Gerson. Vasq. Adrian. Com. et alii,* dicit Materia remota hujus Sacramenti esse corpora contrahentium mutuo tradenda, sive jus mutuum in corpus alterius; Materia proximam esse ipsam traditionem juris in corpora, factam per verba seu signa consensum exprimentia; Formam verò esse mutuam acceptationem verbis aut signis expressam. De Forma infra loquemur, ut diximus supra. Quod autem Materia remota sint corpora contrahentium, et proxima sit ipsa mutua corporum traditio, sic probatur. Hoc Sacramentum juxta communem sententiam habet rationem contractus: sicut igitur in aliis contractibus res sunt materia remota, consensus expressus per verba est forma, et traditio rei est materia proxima contractus, nempe applicatio formæ ad materiam remotam, ita in Matrimonio, corpora (sive jus in corpora), sunt materia remota: consensus expressus per verba, est forma: ipsa autem

traditio juris in corpora, est materia proxima, quæ fit per applicationem formæ ad materiam remotam, nempe ad jus quod transfertur. Contractus autem Matrimonii ad Sacramenti rationem elevatus id habet speciale, quod ad hoc, ut transferatur dominium juris in corpora contrahentium, non requiritur realis traditio rei, ut exigitur in aliis contractibus, sed sufficit sola voluntas externè expressa, ut docent S. Ambrosius *de Instit. Virg. c. 6.* ubi: « Non defloratio virginitatis facit conjugium, » sed passio conjugalis. Et S. Joannes Chrysost. Hom. 32. in *Matthæum*: *Matrimonium non facit coitus, sed voluntas.* »

Unde resolves :

881. — 1. Validè, et licitè contrahi potest cum pacto continentiae, sine intentione prolis, et remedii concupiscentiae. Ratio est, quia non pugnat cum essentia Matrimonii. Et patet exemplio Beatae Virginis et Sancti Josephi.

2. Non videtur licitum, contrahere tantum propter voluptatem carnis, vel vanitatem; quia finis debet esse saltem honestus. *Nav. c. 22. n. 79. Sanch. l. 2. d. 29. q. 3.*

3. Licitè contrahitur in remedium concupiscentiae, nihil aliunde intendendo, modo proles positive non impidiatur: hoc enim sub mortali non licet. *Con. d. 25. d. 2. n. 16. Pont. l. 1. c. 21. Hurt. Perez. d. 18. s. 7. n. 6. ex 1. Cor. 7.* Hinc etiam conjuges possunt abstinere ab usu conjugii, et optare, ne plures accipiant liberos quam possint alere, dummodo, ut dixi, positive non impidiant, nec abortum procurent. *Perez l. c. Bon. q. 4. p. 1. n. 12. Nav. c. 16. etc.*

4. Licitè etiam contrahitur ob fines honestos extrinsecos, fini intrinseco Sacramenti (qui est mutua animorum conjunctio et conjugum sanctificatio) non contrarios, v. g. ad pacem inter regna, vel illustres familias componendam, vel splendorem familiæ conservandum. Ita contra *Sanch. et Sylo.* docent *Prep. Pont. Gasp. Hurt. Dian. p. 3. t. 4. R. 219. V. Per dist. 18. s. 6. n. 7.* ubi cum *Dian. l. c.* etiam permitit, ob divitias et nobilitatem.

5. Validè, sed illicitè, contrahitur cum intentione negandi debitum, vitandi prolem, vel etiam non educandi, moechandi, etc., nisi tamen talis intentio in pactum deducatur, id est, nisi adjiciatur tanquam conditio obligans ad aliquid contrarium essentiæ matrimonii. Unde invalidè contrahit, qui vinculum matrimonii vult tantum durare per annum, vel reservat sibi potestatem adulterandi, vel non reddendi debitum debite ex genti. *V. Perez s. 6. etc. ll. cc. »*

882. — Tres fines in Matrimonio considerari possunt, fines intrinseci essentiales, intrinseci accidentales, et fines accidentales extrinseci. Fines *intrinseci essentiales* sunt duo, traditio mutua cum obligatione reddendi debitum, et vinculum indissolubile. Fines *intrinseci accidentales* pariter sunt duo, procreatio prolis,

et remedium concupiscentiae. Fines autem *accidentales extrinseci* plurimi esse possunt, ut pax concilianda, voluptas captanda, etc. His positis, certum est 1. quod si quis contraheret, positivè excludendo fines *intrinsecos substantiales Matrimonii*, nempe animo non reddendi debitum, vel contrahendi ad tempus, non solum peccaret, sed nullum iniret *Matrimonium*; ita communiter omnes cum D. Th. in 4. D. 31. q. 1. a. 3. Certum est 2. quod si quis excluderet duos fines *intrinsecos accidentales*, non solum validè, sed etiam licet posset quandoque contrahere, prout si esset senex, et nuberet sine spe procreandi prolem, nec intenderet remedium concupiscentiae; sufficit enim, ut salventur fines *substantiales* ut supra; et sic contrarerunt B. Virgo cum S. Joseph, qui utique non intenderunt procreationem prolixi, nec remedium concupiscentiae, et tamen validum quidem et licitum conjugium inierunt, ex Matth. c. 1. ubi: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.*

Dubitatur 1. An venialiter peccet, qui nubit principaliter ob remedium concupiscentiae? Prima sententia affirmat, et hanc tenet S. Thom. Suppl. q. 49. a. 5. ad 2. quem sequuntur Nao. c. 22. n. 9. Natal. Alex. a. 3. reg. 3. Conc. t. 10. de Matr. p. 393. n. 5. Bossius c. 10. n. 263. cum Sylo. Henr. et Led. ac Sanch. l. 1. D. 29. n. 26. Id probant ex auctoritate plurimorum SS. Patrum. Item probant ratione, quia, licet remedium concupiscentiae sit etiam finis honestus *Matrimonii*, finis tamen primarius est procreatio prolixi; unde contra rationis ordinem est, ut finis secundarius praे primario eligatur. Secunda verò sententia non minus communis, nec minus probabilis, negat ullo modo peccare, modo contrahens non excludat finem procreandæ prolixi; ita tenent Pal. p. 10. n. 3. Ronc. p. 144. q. 2. R. 2. Croix l. 6. p. 3. n. 236. Holz. n. 180. Boss. t. 2. c. 7. n. 43. Salm. c. 3. n. 28. cum Con. et Dic. Pont. l. 1. c. 21. n. 4. cum P. Soto, Gabr. Almain. Coo. etc., item Cajet. Major, Durand. Ricch. Palac. Sa. Med. Philiarch. Angles, Perez, Ugolin. etc. up. Sanch. l. 9. D. 9. n. 3. Et id quod dicunt de Sponsis, idem asserunt de *Conjugibus*, qui copulam habent principaliter ad concupiscentiam sedandam. Ratio hujus sententiae est, quia *Matrimonium* est à Deo institutum non solum ad prolem procreandam, sed etiam in remedium concupiscentiae, ut probatur ex Apost. 1. Cor. 7. ubi: « Propter fornicationem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque suum virum habeat. » Huic tamen textui respondet S. Th. l. cit. sic dicens: « Si aliquis per actum *Matrimonii* intentat vitare fornicationem in *Conjuge*, non est aliquod peccatum, quia hæc est quædam redditio debiti....; sed si intendat vitare fornicationem in se, sic est ibi aliqua infirmitas; et secundum hoc est peccatum veniale; nec ad hoc est *Matrimonium* institutum nisi secundum indulgentiam, quæ est de peccatis venialibus. » Sed venia tanti Doctoris (cujus sententiis universè obsequi in cæteris ego studui) magis propria videtur interpretatio S. Joannis Chrysostomi, cuius verba mox infra affe-

ram, et quem sunt secuti *Estius, Salmeron, et Cornelius*, nempe quod illud propter fornicationem, non intelligatur de vita fornicatione *Conjugis*, sed propria: Idque videtur patere ex contextu ejusdem Apostoli in dicto c. 7. ubi dicitur: « Bonum est homini mulierem non tangere; propter fornicationem autem unusquisque suam uxorem habeat, et unaquæque suum virum habeat. » En quomodo Apostolus viris consilium præbet, ut abstineat à tactu mulierum; si verò ipsi in periculo sint incontinentiae, ne incident in fornicationem, remedium non solum permittit, sed suadet dicendo: *unusquisque suam uxorem habeat*. Et quamvis addat: « Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium: » Id tamen profert pro iis qui non sunt incontinentes, quibus tantum permittit nubere, sed suadet à nuptiis abstinere, dum ait: « Dico autem non nuptis et viduis; bonum est illis si sic permaneant, sicut et ego. » Neque hic indulgentia importat permissionem culpæ venialis, verius enim (ut ait *Pontius cum Estio, Salmerone, et Cornelio*) indulgere non est veniam dare ad leviter peccandum, sed permittere ut licitum. Cum autem D. Paulus sermonem revocat ad eos qui sunt in periculo incontinentiae, non solum permittit, sed etiam ipso ad nubendum absolutèhortatur, dicens (vers. 9.); « Quod si non se continent, nubant; melius est enim nubere quamuri. » Tā enim *nabant* verius hortationem quam permissionem importat. Id bene confirmatur ab eo quod dicit Apostolus eodem loco (1. Cor. 7. 5.) ubi loquens de *Conjugibus* scribit: « Nolite fraudare invicem; nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi, et iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos Santanas propter incontinentiam vestram. » Si licet ergo *Conjugibus* debitum petere, tantum ad vitandam incontinentiam, licebit etiam ob eudem finem *Matrimonium* inire. Hinc S. Joannes Chrysostomus explicans textum Apostoli, inquit unam ex causis, cur Deus instituerit *Matrimonium*, esse, ut vitetur incontinentia; en eius verba: « Quæ igitur fuit causa conjugii? Et cur illud datum est divinitus? Audi Paulum dicentem: » Ad vitandas scortationes quisque suam uxorem habeat, etc. « Ut scortationem vitemus, ut moderemus concupiscentiam, contenti uxore pro pria, hoc nobis affert conjugium, hic ejus fructus, hoc inde lucrum est, in hoc querendæ nuptiæ, ut ad vitam pudicè degendam nos adjuvent. » Ita S. Doctor Hom. 9. t. 6. col. 19. Ad auctoritates SS. Patrum quæ opponuntur, respondet Auctor. Petrocorens. t. 1. p. 142. v. Sed quia, quod ideo Patres *Conjuges* damnum, quia eos libidinis impetum sequi supponunt, Adrationem autem contrariae sententiae, nempe quod sit deordinatio eligere finem secundarium praे primario: Respondet, quod deordinatio quidem esset, si ordinaretur finis primarius ad secundarium, sed non si ex duobus finibus licitis secundarius praे primario eligatur. Hujusmodi tamen fines *intrinseci accidentales* vel procreandæ prolixi, vel vitandæ incontinentiae, ut honesti sint, oportet ut referantur ad Deum, si non actualiter, saltem virtualiter et ha-

litualiter, ut communiter tradunt *Sanch.* l. 8. D. 9. n. 3. *Pont.* l. 10. c. 8. n. 2. et *Boss.* t. 2. c. 7. n. 17. cum *Reg. Vill. Fill.* etc.

883. — Dubit 2. An sit licitum contrahere Matrimonium principaliter ob fines accidentales extrinsecos, nempe ob voluptatem captandam, pacem familiarum conciliandam, et similia? *Prima* sententia affirmat, et hanc tenent *Pont.* l. 1. c. 21. n. 13. *Pal.* p. 10. n. 3. et *Salm.* c. 3. n. 30. cum *Cajet. Con.* et *Gabr.* ac probabilem putat *Sporer* n. 298. cum *Tamb.* modò non excludatur finis debitus intrinsecus ut supra. *Ratio*, quia semper ac finis debitus retinetur, non est illicitum nuptias ad fines indifferentes ordinare; tunc enim finis (v. g. voluptatis) non est principalis, sed tantum impellens ad contrahendum Matrimonium, quo jam coherest voluntas. *Secunda* sententia negat, et hanc tenent *D. Th.* in 4. D. 31. q. 2. art. 3. *Sporer* n. 297. *Tamb.* tr. 4. c. 2. §. 3. n. 11. *Ronc.* p. 144. q. 2. R. 2. in fine, et *Sanch.* l. 6. D. 11. n. 4, citans *S. August.* et *S. Anselm.* *Ratio*, quia non potest esse immune ab aliqua deordinatione, velle ordinare rem sacram ad profanam, et Matrimonium contrahere ob fines alienos ab illis per quos nuptiae sunt licitae. Ego puto distinguendum: si finis sit per se honestus, nimurum pax populi, amor inter consanguineos, honoris familie conservatio, sanitatis tuendae, et similia, tunc puto dicendum cum *Busemb.* ut supra n. 4. *Pont.* l. c. *Con.* D. 25. dub. 1. n. 14. et *Pal.* d. n. 3. (qui id habent ut certum, contra *Sanch.*) licite Matrimonium contrahi, quia haec non est deordinatio, ut mox supra diximus, eligere aliquem ex finibus secundariis honestis prae fine primario, modò iste non excludatur. Secus vero, si finis non sit honestus, nempe si sit voluptatis, vel cupiditatis divitiarum, aut vani honoris, ut tenent *Busemb.* n. 2. cum *Nao.* et *Sanch.* et *Vasq.* q. 3. art. 2. n. 4. cum communi.

884. — « 6. Contrahentes, ut non peccent, debent esse in gratia, etiam tunc, quando per procuratorem contrahunt: quia verum Sacramentum suscipiunt, licet dormiant. Secus est de procuratore, per quem contrahunt, uti et de Sacerdote copulante; quia nec suscipit, nec administrat Sacramentum, sed tantum ut testis assistit. *Card. de Lug.* de *Sacr.* dub. 8. s. 9. n. 155. * (Ita *Salm.* cap. 3. n. 89. cum *Sanch.* et communi. Peccaret autem mandans, si tunc esset in mortali, eodem modo ac si per se contraheret; *Ronc.* p. 143. q. 6. et *Bon.* p. 5. n. 12. cum *Reb.* *Gon.* *Gutt.* etc. Et peccaret quidem duplice peccato sacrilegii: primò quia indigne susciperit Sacramentum: secundo, quia indigne ministraret, ut dicemus n. 897. et seq. Sed hoc ultimum probabiliter non est mortale juxta dicta de *Sacr.* in gen. n. 32. cum Sponsi non sint Ministri ad tale Sacramentum consecrati.) * »

885. — Notandum hic, quod, ut Procurator contrahat Matrimonium nomine alterius, plura requiruntur; scil. I. Speciale mandatum; ad quod autem non requiruntur scriptura, sed sufficit si detur oretenus, ut dicunt *Sanch.* l. 2. D. 11. n. 5 et 14. *Salm.* c. 3. n. 97. in fin. et *Pal.* part. 9. n. 2. cum *Gutt.* et *Perez.* Nec

requiritur diversitas sexus, unde bene hoc officium gerere possunt duo mares, vel duæ foeminae, ut *Sanch.* n. 15. et *Pal.* ibid. cum *Guttier.* II. Ut mandatum sit de contrahendo cum determinata persona; vide *Salm.* l. c. III. Ut Procurator per se contrahat; non potest enim ipse alium delegare, nisi habeat expressam et specialem à mandante licentiam. Et haec tria habent expresse in c. final. de *Procurat.* in 6. IV. Ut mandatum non sit revocatum (nec etiam mentaliter) à mandante, antequam Matrimonium celebretur; *Sanch.* n. 6. *Pal.* n. 2. et *Salm.* n. 98. cum *Pont.* et *Bon.* Et hoc currit, etiamsi revocatio fiat tacite, nempe si quis mandatum dederit contrahendi cum una, et postea celebret sponsalia cum alia; *Sanch.* n. 10. et *Pal.* d. n. 2. cum *Goo.* *Con.* et *Gutt.* V. Ut Procurator ostendat mandatum Parocho et testibus, et coram eis contrahat Matrimonium, juxta formam Tridentini. Non requiritur autem, ut coram eisdem tradatur mandatum Procuratoris ex parte mandantis; *Sanch.* n. 23. et *Salm.* n. 102. cum *Pontio.* *Bon.* etc. VI. Ut procurator limites mandati non excedat. In hoc tamen advertendum, quod si conditio sit requisita à mandante, scilicet ut contrahatur cum tali dote, tali tempore, etc., si non servatur conditio, Matrimonium erit nullum; *Sanch.* n. 17. *Ronc.* p. 143. q. 6. et *Con.* D. 24. dub. 9. n. 67. Si vero conditio sit requisita à jure, nempe ut contrahatur præmissis Denunciationibus, obtenta licentia Episcopi, etc., tunc validum erit Matrimonium sine ipsis initium, ut communiter dicunt *Bon.* p. 5. n. 9. *Sanch.* n. 18. *Nao.* c. 27. n. 78. et *Salm.* n. 101. cum *Pal.* *Trull.* *Reg.* *Diana.* etc. Quia Matrimonium sine illis per se est validum, quamvis illicitum: ergo sic etiam, cum celebratur per Procuratorem; talis enim forma apponitur ad ritè faciendum actum, sed non ut conditio, sine qua mandatum sit invalidum.

886. — Quæritur hic, an, si quis dederit mandatum sine animo contrahendi, sed ante celebrationem Matrimonii mandatum atificavit, tunc valide Matrimonium contrahatur? Negant *Pal.* p. 9. n. 2. et *Coninck.* D. 24. dub. 9. n. 72, quia mandatum illud, deficiente animo contrahendi, fuit nullum, et ideo non potuit solo consensu reconstituti, sed oportet ut denuo consensu expresso constitutatur. Sed affirmant *Sanch.* l. 2. D. 11. num. 13. *Bonac.* part. 5. n. 6. *Ronc.* p. 143. q. 6. et *Salm.* c. 3. n. 104. cum *Trull.* *Ratio*, quia procurator ideo valide contrahit, in quantum suis verbis significat voluntatem non jam præteritam, sed præsentem mandantis; sufficit igitur, ut tempore quo contrahit, adsit voluntas mandantis, ut valeat actus. Hæc videtur probabilius, sed primam non censeo improbabilem. In talibus autem nuptiis Parochus interrogare debet procuratorem; *Vis in uxorem Luciam nomine NN?* Et foeminam: *Vis in maritum Franciscum, mediante præsenti suo?* Vide *Salm.* n. 107. Matrimonium autem per epistolam contrahitur, quando unus, v. gr. Sponsus scribit ad Sponsam, se illi tradere in maritum, et ex tunc eam acceptare in uxorem; et Sponsa idem describit viro-

et uterque postea epistolas legit coram Parocho et testibus. Sed quando vir scribit fœminæ, se illi in virum tradere, et accep-
tare illius consensum ex tunc quo illa præstiterit, tunc, licet
fœmina non rescribat, sufficit ut Matrimonium contrahatur, si
fœmina coram Parocho et testibus litteras aperiat, et consensum
præstet; ita *Sanch. l. 2. D. 12. n. 3. Salm. c. 3. n. 108. cum
Diana, et Vill. ac Pal. p. 9. n. 11. cum Nao. Mol. Con. Henr.
et Gutt.*

« 7. Conjux habet potestatem in alterius corpus, sed non ad
» exercendam libidinem generationi adversantem.

887. — « 8. Requiritur consensus de præsenti, verbo, scripto,
» aut nutibus expressus. Sufficit tamen exprimere per alium, ut
» si parentes pro filiis contrahant, his tacentibus. Vid. *Dian.*
» p. 3. t. 4. R. 272. *(*Id quod dictum est de sponsalibus filio-*
» *rum, quæ ipsis tacentibus à parentibus contrahuntur (vide ex*
» *n. 838.) idem dicitur de ipsorum Matrimonio tali modo inito.*
» *Vide Salm. c. 6. n. 61. cum D. Thom. Sanch. Bonac. Con. etc.)**
» Sufficit etiam 2. si alterius consensui præcedenti, et non revo-
» cato, alterius accedat. Unde si quis coram Parocho non verè
» consenserit, satisfacit consentiendo postea. » *Vid. Dian. l. c.*
» *R. 292. *(Vir autem sicut Matrimonium contrahens tenetur du-*
» *cere, ut docent Lugo de Just. D. 12. n. 48. et Croix l. 6. part. 3.*
» *n. 257. cum Sanch. lib. 1. dub. 11. etiamsi adsit disparitas, quæ*
» *(ut ait Lugo) raro excusat. Excipitur tantum 1. Si fraus mulie-*
» *ris intercesserit, ut declaravit S. C. Vide P. Zach. ap. Croix l. c.*
» *Excipitur 2. Si nullum damnum sit puellæ oboventurum, ut aiunt*
» *Sanch. l. c. n. 5. et Croix dicto n. 258. cum Palao, et Krimer.)**

Certum est apud omnes (exceptis paucis quos refert Bossius
c. 3. n. 41.) ad contrahendum valide Matrimonium verba non
esse necessaria, ut docent D. Th. in 4. D. 27. qu. 1. art. 2. qu. 2.
ad 2 et 3. Bellarm. de Matr. c. 8. Sanch. lib. 2. D. 31. num. 5.
Ronc. p. 144. qu. 1. et Bossius num. 44. cum Panorm. Nao. Coo.
et aliis passim. Probatur ex c. 23. de Sponsal. ubi muti et surdi
valide quidem nubunt; et ex c. un. §. Fin. de Despons. impub.
in 6. ubi dicitur ad Matrimonium filiae sufficere consensum Pa-
rentum, si ipsa taceat; item ex c. Is qui fidem de Sponsal. ubi
olim Sponsalia per copulam in Matrimonium transibant. Ex
quibus Canonibus infertur, verba non esse necessaria, cum ibi
sufficiat ad contrahendum consensus signis tantum expressus, et
etiam præsumptus. Clarius id probatur ex c. Tuæ fraternitati.
25. de Spons. ubi ad quæsitus: « Utrum ex solis verbis Matri-
monium contrahatur? Innocentius III sic respondit: Matri-
monium in veritate contrahitur per legitimum viri et mulieris
consensum; sed necessaria sunt, quantum ad Ecclesiam, verba
consensum exprimentia de præsenti; nam surdi et muti pos-
sunt contrahere Matrimonium per consensum sine verbis. »

888. — An autem verba sint necessaria de præcepto? Alii
affirmant ut *Aversa, Corneio, et Rodrig. apud Salm. c. 6. n. 52.*
Et probant ex verbis mox supra relatis (in cit. c. Tuæ fraterni-

tati): Sunt necessaria, quantum ad Ecclesiam, verba, etc. Et
ideo sentiunt peccare graviter Sponsos, qui signis tantum con-
sensum exprimunt, cum possint verbis. Alii autem negant verba
esse de præcepto: ita *Pontius l. 2. c. 7. n. 14. Pal. p. 7. n. 5. Viva*
q. 4. ar. 2. n. 1. et *Diana, p. 3. tr. 4. R. 248. Quia (ut aiunt) nul-
libi patet tale adesse præceptum. Respondent ad præfatum textum,*
Pontificem ibi minimè intendisse excludere alia signa consensum
*exprimentia, et dixisse necessaria esse verba quantum ad Eccle-
siam, non quoad substantiam actus, sed quoad faciliorum conjugii*
*probationem. Et sic sentit etiam *Glossa ib. v. Verba*, dicens: « Non*
» contrahitur sine verbis, vel per aliquod aliud, per quod intelli-
» guntur consentire. » Ac ideo ait *Pontius, Trident. sess. 24. c. 1.*
» nihil aliud requiri nisi quod Parochus, viro et muliere interrogat,
» et eorum mutuo consensu intellecto, dicat: *Ego vos conjungo, etc.*
Alii vero probabilitas dicunt verba requiri, sed tantum sub culpa
veniali; ita *Sanch. l. 2. D. 31. n. 10. Ronc. p. 144. q. 1. R. 2. et Boss.*
c. 3. n. 48. cum *Con. Fill. et Henr.* quia alias ageretur contra
consuetudinem Ecclesiæ. Sed à tali culpa bene excusaret vere-
cundia, aut alia rationabilis causa.

889. — Certum est, quod donatio annuli, vel traductio Sponsæ
in domum Sponsi de se non sint signa sufficientia ad contrahen-
dum Matrimonium, nisi hæc ex consuetudine loci habeant con-
sensum significare; ita communiter *Sanch. l. 1. D. 22. n. 1 et 3.*
Pon. l. 2. c. 11. n. 2. et Salm. c. 6. n. 60. et alii passim. Sufficiens
vero est signum si viro exprimenti consensum fœmina ma-
num porrigit, ut communiter AA. citati. An autem sufficiat, si
manum non retrahat à viro manum porridente? Pariter affir-
mant *Pon. n. 8. et Viva q. 4. ar. 1. num. 1.* Sed verius huic con-
tradic *Sanch. l. c. n. 6. ex c. 1. de Spons. duor.* ubi sic dicitur:
« Fides autem consensus est, quando, etsi non stringit manum,
» corde tamen et ore consentit ducere. » Unde non sufficit ad
contrahendum, quod alter manum non retrahat, quando fides
datur, sed insuper requiritur ut ille ore consensum exprimat;
ita etiam *Glossa v. Stringit.*

890. — Quær. an sufficiat consensus conditionatus? Res-
pondet 1. Sufficit conditionatus sub conditione de præte-
rito, vel præsenti, stante conditione: quia tunc contractus non
suspeditur. *(*Et hoc currit etiam si conditio esset turpis,*
» *scilicet: Te volo, si fornicata fueris; si odio habeas inimicum*
» *meum. Tunc enim non verificata conditione, Matrimonium est*
» *nullum, quia omnino ibi deest consensus.*)*

« Resp. 2. Sufficit sub conditione necessaria de futuro, dum
modo contrahentes non intendant suspendere tantisper consen-
sus, v. g. *duco te si cras sol oriatur.* Item sub conditione de
futuro impossibili, v. g. *si cœlum tetigeris, vel de futuro turpi,*
» *modo non repugnet substantiæ matrimonii, et consensus sit*
» *absolutus, v. g. si patrem occideris.* Ratio est quia tales condi-
tiones habentur pro non adjectis. *Sanch. l. 5. dub. 15. Moll.*
» *Fill. Less. l. 2. c. 18. dub. 15. Laym. Bonac.*

« Resp. 3. Non sufficit sub conditione de futuro, quæ sit contraria substantiam obligationis matrimonialis, v. g. si prolis generationem impedire velis maleficio, vel victimum comparare adulterio. Palet ex c. fin. de cond. V. Sanch. l. 5. d. 10. Con. d. 29. » dub. 3. *Fill. etc.* »

891. — Si igitur conditio de futuro est necessaria, nempe *si pater tuus morietur; si cras sol occidet, etc.* de se non suspendit Matrimonium, ut communiter dicunt S. Th. in 4. D. 29. qu. 2. art. 3. q. 3. Ronc. p. 145. q. 4. R. 1. Holzm. n. 341. et Salm. c. 7. n. 9 et 10. cum aliis. Dicitur *de se*, nam si contrahens sic dicens intendat velle expectare tempus talis conditionis, tunc Matrimonium suspenditur usque ad illius eventum; Ronc. et Holzm. l. c. et Salm. n. 12. et Conc. p. 207. n. 30. Si vero conditio esset turpis, tunc distinguendum: Si illa sit contra substantiam Matrimonii, nempe contra bonum Sacramenti, sivei, vel prolis, tunc utique nullum reddit Matrimonium. Secus vero si conditio esset alio modo turpis (vel si esset impossibilis); haec enim, licet in aliis contractibus nullum contractum redderet, saltem ante impletionem ipsius, ut dicunt Holzm. num. 444. et Viva q. 4. ar. 6. n. 5. ex Institut. §. 11. de Inu. stipul. tamen in Matrimonio habetur pro non adjecta; ita expressum est in c. finali de Condit. appos. etc.: ubi: « Si conditiones contra substantiam conjugii inserantur, putà si alter dicat alteri: » Contraho tecum, si generationem prolis evites: vel donec inveniam aliam honore vel facultatis ditionem; aut si pro quæstu adulterandum tradas; « Matrimonialis contractus, quantumcumque sit favorabilis, caret effectu. Licet aliae conditiones apposita in Matrimonio, si turpes aut impossibilis fuerint, debeant propter ejus favorem pro non adjectis haberi. » Ratio est, quia, quando conditio est turpis, vel impossibilis, tunc presumit Ecclesia adesse absolutum consensum contrahentium. Unde bene advertunt Pont. l. 3. c. 4. n. 9. Boss. c. 10. n. 123. Salm. c. 7. n. 2. et Viva q. 4. art. 6. n. 5. quod si partes nollent verè contrahere, nisi verificatis his conditionibus, tunc Matrimonium esset quidem invalidum. In dubio tamen præsumendum est illas appositam esse joco, et non animo suspendendi consensum, ut aiunt Sanchez lib. 5. D. 3. n. 15. Pont. d. n. 9. Ronc. p. 145. q. 5. R. 2. Holzm. et Viva l. c. ex c. fin. de Sent. etc. ubi in dubio semper judicandum pro valore Matrimonii.

892. — Quær. autem hīc, quid dicendum, cùm Matrimonium celebratur sub conditione, si pater meus consenserit? Resp. si conditio sit de præsenti, vel præterito, stante consensu Patris, jam valet Matrimonium, etiamsi contrahentes illum ignorant. Quando vero conditio est de futuro, tunc omnino suspenditur Matrimonium usque ad eventum conditionis; haec certa sunt apud omnes, vide Sanchez lib. 5. D. 7. n. 3. et Pont. lib. 3. c. 13. num. 23. Sed

Dubit. 1. Quid dicendum, si pater taceat? Respondetur, tunc pensandæ sunt circumstantiæ; nam si conjectura sit talis quod pater taceat quia dissentit, putà si pater taceat ne forte domino

vel amico displiceat; tunc taciturnitas habenda est pro dissensu; secus si conjectura sit, quod ideo taceat quia sibi placet; ita Sanch. l. c. n. 11. et Conc. p. 210. n. 34. In dubio autem de consensu vel dissensu patris, standum est intentioni contrahentium an ipsi contenti fuerint, vel ne, quod pater positivè non contradicat, ut ait Bonac. q. 2. p. 10. n. 20. Sed quid si dubium sit de hac intentione nubentium? Angel. Led. et Dicast. ap. Salm. c. 7. n. 58. dicunt tunc require positivum consensum patris et merito id probabile Salm. putant, quia conditio debet impleri in specifica forma, ex l. Qui hæredi. §. 1. et l. Maxius, ff. de condit. et demonst. At communius, et etiam probabiliter aiant Ronc. p. 147. q. 7. R. 1. Bon. l. c. Viva q. 4. ar. 6. n. 7. cum communi, ut asserit, Spor. n. 326. Sanch. l. 5. D. 7. n. 12. cum Adr. Præp. Nav. Lop. etc. ac Salm. n. 59. cum Henr. Syloest. Corneio, Leand. etc. hujusmodi taciturnitatem habendam pro consensu, quia talis conditio, si pater consentit, juxta communem sensum intelligitur, si positivè non dissentiet. Idque tantò magis locum habebit, si pater moriatur antequam dissentiat, ut rectè inquit Viva loc. c. contra Pont. l. 4. c. 17. n. 15. Bene autem advertit Ronc. l. c. Reg. in prax. 2. quod Parochi sine urgentissima causa nunquam admittere debent hæc Matrimonia conditionalia, propter plura inconvenientia et difficultates, quæ deinde occurtere possunt contra ipsorum validitatem.

893. — Dubit. 2. Quid si pater certior factus primò dissentit, et postea consentit, an tunc censeatur impleta conditio? Negant Sanch. l. 5. D. 7. n. 9. Pont. l. 4. c. 17. n. 15. Ronc. p. 146. q. 7. R. 1. et Salm. c. 7. n. 57. cum Soto, Con. Per. Dic. etc. quia, posito dissensu patris, jam deficit conditio apposita pro Matrimonio, et ideo possunt contrahentes ab eo recedere, etiamsi pater postea consentiat: obligatio enim semel extincta amplius non reviviscit. Oppositum vero tenent Syloest. Lopez, Tab. apud Sanchez num. 9, quia (ut aiunt) tunc contrahentes adhuc perseverant in eodem proposito et animo se obligandi. Hæc ratio, per se loquendo, mihi non probatur; sed valde probabilis videtur hæc secunda sententia, si pater post breve intervallum consenserit, ut dicunt Palaus p. 11. §. 2. num. 7. Navarr. c. 22. n. 61. et Viva q. 4. ar. 6. n. 7. cum Hurt. et Con. Ex communi enim intelligentia verba talis conditionis morali modo accipiuntur, id est si pater acquiescat intra aliquod breve tempus juxta arbitrium prudentium. Sicut è converso Matrimonium probabilius dicendum est invalidum, si pater post consensum mox dissentit: ut Viva. l. c. et Conc. p. 210. n. 34. Et huic sententiæ adhæret Croix l. 6. p. 3. n. 86, rectè dicens quod tum sponsalia dissolvantur, cùm pater ita firmiter dissentit, ut nulla sit spes fore, ut intra breve tempus consentiat.

894. — Dubit. 3. Quid si tempore conditionis positæ de consensu patris, pater erat jam vita functus? Respondetur: Si contrahentes jam concisi erant de morte patris, tunc conditio illa habetur ut non adjecta, tanquam impossibilis; ita communiter

Pal. p. 11. §. 2. n. 9. Salm. c. 7. n. 59. cum Henr. Bonac. p. 10. n. 20. cum Con. Gutt. et Fill. ac Sanch. l. 5. D. 7. n. 19. cum Nao. Sylo. Lop. Led. et Præp. Majus dubium est, si tunc inscii erant, an valeat Matrimonium? Negant Nao. c. 22. n. 64. ac Sylo. Præp. et alii ap. Sanch. quia conditio consensus, quæ possibilis reputabatur, non potest amplius verificari. Sed probabilis Sanch. n. 19. Pal. l. c. cum Con. et Salm. d. 59. cum Henr. affirmant; quia conditio illa intelligitur apposita, ne contra voluntatem patris Matrimonium fieret; quæ ratio, patre defuncto, jam cessat.

An autem valeat contractus Matrimonii aut sponsalium inter impeditos aliquo impedimento dirimente, initus sub conditione: *Si papa dispensaverit?* Vide super hoc dicta T. 2. l. 3. n. 650. et hoc l. 6. n. 859.

« Resp. 4. Consensus sub conditione honesta de futuro est » contractus sponsalium tantum, et non Matrimonii, quia hic » debet esse de presenti. Ob quam rationem non incipiet validari » Matrimonium sine novo consensu, postquam conditio impleta » fuerit, ut docet S. Th. cum aliis apud Sanch. eti Fill. Laym. » et alii quidam putent contrarium esse probable, eò quod con- » tractus celebratus sub conditione honesta futura, hac impleta » purificitur. Quod concedit Bon. q. 2. p. 10. num. 20. si contra- » hentes in eodem consensu manserint, saltem virtualiter. »

895. — Quær. an, impleta conditione in Matrimonio, requiratur novus consensus? *Prima* sententia affirmat, quam tenent *Suar. de Rel. l. 7. c. 12. n. 18. Conc. p. 208. n. 28. Pont. l. 3. c. 14. n. 5. cum Soto, Val. Cov. et Led. item Trull. Villal. Con. etc. apud Salm. c. 7. n. 66.* qui cum Sanch. probabilem vocant. Et huic videtur favere D. Th. *Suppl. q. 47. a. 5.* ubi ait: « Aut » (conditio) est contingens, ut datio pecuniae, vel acceptatio » parentum, et tunc idem est judicium de tali consensu, sicut » de consensu, qui fit per verba de futuro, unde non facit Ma- » trimonium. » Ratio 1. est, quia, cum Matrimonium non solum sit contractus, sed etiam Sacramentum, non potest pendere à futura conditione, nam omnia Sacra menta statim aut valida, aut nulla esse debent. Ratio 2. quia, licet in aliis contractibus possit transferri dominium ad tempus, in Matrimonio tamen dominium corporum debet tradi in perpetuum; et ideo oportet, quod impleta conditione novus apponatur consensus. *Secunda* verò sententia negat, et hanc tenent *Laym. c. 7. n. 2. Bon. p. 10. n. 20. Pal. p. 11. §. 2. num. 5. Nao. c. 22. n. 63. Ronc. p. 147. q. 7. R. 2. Sanch. l. 5. D. 8. num. 5. cum Palud. P. Soto, et Henr. ac Sal- mantic. c. 7. numer. 67. cum Con. Perez, Dicastill. Avers. Gabr. Reb. et Corn.* Ratio, quia Matrimonium, esto sit etiam Sacra- mentum, habet tamen rationem contractus; omnes autem contractus, impleta conditione, sine novo consensu perficiuntur ex l. Hæc venditio. 7. ff. de Contrahenda emption. Et sic respondetur 1. rationi. Respondeatur ad 2. quod dominum non tradatur pendente conditione, sed ea verificata; tunc enim, cum consensus

præcedens virtualiter perseveret, Matrimonium de conditione fit absolutum. Nec revera huic sententiae contradicit D. Th. dum S. Doctor l. c. tantum loquitur independenter ab implemento conditionis, et ideo meritò dicit quod pendente conditione non possit illud dici verum Matrimonium, sed quod interim æquiparatur sponsalibus, ita ut non licet nuptias inire cum alio. Utraque sententia est probabilis, at haec secunda videtur probabilior. Cæterum rectè dicunt *Viva* q. 4. art. 6. n. 4. et *Croix* l. 6. p. 3. n. 762. consultius esse eo casu iterum contrahi Matrimoniū.

Quid si inter sponsos sit impedimentum contrahendi, et ipsi spönderint sub conditione, si cessabit impedimentum? Sentient pariter Sanch. de Matr. l. 5. D. 8. n. 10. et Croix l. 6. p. 3. n. 85. cum Ang. Cov. et Kromo, nec require novum consensum, si impedimentum cesset. Attamen *Victoria* ap. eund. Croix censem requiri; hocque mihi videtur probabilis, dum consensus, tempore impedimenti præstitus, non videtur satis validus; et sic refert P. Zacharia ap. Croix l. c. in simili casu S. C. de clarasse.

896. — Notandum hinc, quod differat conditio à demonstrazione, causa, modo, die; quia demonstratio sive causa adjecta (puta, si quis dicat: *Duco te, quæ es virgo, vel quia es virgo*) non vitiat, nec suspendit Matrimonium (esto causa sit falsa, aut turpis, etiam contra substantiam Matrimonii, ut Sanch. l. 5. D. 19. n. 2.) Nam, licet ille non contraheret, si sciret eam non esse virginem, præbet tamen tune absolutè consensum, qui non impeditur, nisi ab errore circa substantiam, sive circa conditiones substanciales Matrimonii; sed vide n. 1012. Neque suspendit modus, si dicatur v. g. *duco te, ut mihi inservias.* Ita Salm. c. 7. n. 5. et *Viva* q. 4. ar. 6. n. 2. Etiamsi modus sit de re turpi, aut impossibili: *Duco te, ut occidas*, etc. Ratio, quia consensus non pendet à modo, sicut pendet à conditione. Et etiamsi (ait *Viva* cum *Pal.*) modus sit contra substantiam Matrimonii, scil. *Duco te, ut adulterium facias*, etc. Sed probabilius contradicunt huic *Salm. n. 7. cum Sanch.* quia non videtur habere animum contrahendi, qui intentionem habet contractui oppositam.

Utrum dies appositus suspendat contractum, putà, si dicatur: *Duco te post tres dies?* Negat Sanch. ib. n. 11. Sed probabilius affirmit *Viva* cum *Con.* Hurt. Perez et *Salm. n. 3*, quia contrahens tunc non intendit ponere perfectum consensum, nisi post tertium diem.

DISSERTATIO

De Ministro, et Forma Sacramenti Matrimonii.

897. — ALII dicunt Ministrum Matrimonii esse Sacerdotem assistentem, et Formam ipsius verba: *Ego vos in Matrimonium conjungo*, etc. Ita *Canus de Locis Theol.* l. 8. c. 8 *Juenin Instit.*

Theol. de Matr. q. 2. c. 2. Conc. t. 10. p. 191. n. 5. Tournel. t. 11. p. 58. Idque probabile putant *Estius* l. 4. D. 26. §. 10. et *Haberz* de *Matr.* c. 4. citans pro hac sententia *Tolet.* l. 7. de *Matrim.* sed non bene; *Toletus* enim *ibi* c. 2. expressè dicit Formam Sacramenti Matrimonii esse consensum contrahentium; si igitur consensus nubentium sit forma, ipsi necessariò sunt Ministri; nam (ut rectè aiunt *Bellarum* de *Matr.* c. 7. et *Frassen* q. 3. ar. 3.) qui in Sacramento Formam applicat materiae, ille utique est Sacramenti Minister. Momenta autem hujus primæ sententiae afferentur infra in objectionibus quibus respondebimus. *Secunda* vero sententia communis, quae videtur moraliter certa, dicit ipsos contrahentes esse Ministros hujus Sacramenti, et formam esse verba, quibus ipsi consensum exprimunt; ita *Bellarminus*, qui vocat sententiam nostram communem in Scholis, (ut fatetur etiam ipse *Canus*) et contrariam, novam ac falsam, *Gonet*, *Man.* de *Matr.* c. 7. *Frassen* eod. tit. q. 3. ar. 1. *Cabas.* Tom. I. l. 3. c. 18. n. 1. cum communi omnium Theologorum, *Laym.* c. 2. n. 2. *Abelly* p. 200. q. 1. et 2. *Wigandt* tr. 16. n. 10. *Holzm.* p. 322 et 330. *Barbos.* Alleg. 32. n. 169. *Suar.* de *Sacram.* q. 64. D. 10. Sect. 1. Bon. p. 4. num. 5. cum *Con. Reb. Gutt. Fill. Reg. Rodr.* etc. *comm.* *Pontius* l. 1. c. 8. n. 3. cum *Vas.* et *Led.* *Summ.* P. *Bened.* XIV, de *Synodo* l. 8. c. 12. cum *Gotti*, *Raynaud.* etc. de *Lauraa*, Card. *Bellarum*. *Controv.* t. 3. de *Sacr. Matrim.* c. 7 et 8. ubi vocat falsam sententiam *Canis*, et nostram communem, *Fagnan.* t. 4. in cap. *Quod nob.* de *Clandest.* desp. n. 51, ubi ait opinionem contrariam esse periculosam in Fide, *Sanct. l. 2. D. 6. cum Lop. Vega, Henr. et Manuel,* qui vocant oppositam temerariam, *Merbes.* de *Matr.* q. 6. qui testatur omnes Theologos asserere opinionem *Canis* nunquam fuisse probabilem, refertque *Vasq.* et *Led.* asserere eam non posse defendi sine nota, et *Sotun*, ac *Vioand.* vocare temerariam. Nostram sententiam tenent quoque expressè *D. Th.* in 4. D. 26. q. 2. art. 1. ad 1. et *Dist.* 28. q. 1. art. 3. (cujus verba referemus in resp. ad 1. Object.) et *Scotus* in 4. D. 26. q. 4. n. 14.

Prob. 1. quia Trident. Sess. 24. c. 1. declaravit olim omnia conjugia clandestina, scil. sine assistentia Parochi celebrata, esse vera et rata, idque negantem de anathemate damnavit. Matrimonia autem fidelium non possunt dici rata, nisi sint Sacra menta, ut mox infra probabitur. Si ergo Matrimonia clandestina olim fuerunt rata, ac propterea Sacra menta, dicendum quòd non Parochus sit Minister, sed ipsi contrahentes. Quòd autem matrimonia ideo sint rata, quia sint Sacra menta, probatur ex *D. Augustino lib. de Bono conjug.* c. 24., ubi: « Bonum nuptiarum per omnes gentes in causa generandi est; quod autem ad populum » Dei pertinet, etiam in sanctitate Sacra menta. » *Item.* c. 8. « Sed in nostrarum nuptiis plus valet sanctitas Sacra menta, quam » fæcunditas uteri. » Et inde nascitur (ut dicit c. 7.) vinculum indissolubile: sine enim Sacra mento ratione, fidelium nuptiæ tantam firmitatem non haberent. « Quod nequaquam puto tan-

» tum valere potuisse, nisi quoddam Sacra mentum adhiberetur. » Nec tamen nisi in civitate Dei nostri ejus talis est causa cum uxore, scilicet indissolubilitatis Sacra menti. » *Et clarius probatur ex c. Quarto, de Divort.* ubi *Innoc. III* sic ait: « Etsi Matrimonium infidelium verum existat, non tamen est ratum. » Inter fideles autem verum et ratum existit, quia Sacra mentum fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacra mentum (nota), ut ipsum in conjugibus illo durante perduret. » Ergo, si ante concilium matrimonium fidelium sine Parochio initum erat Sacra mentum, necessariò dicendum tunc sponsos Ministros tantum de illo fuisse. Nec dicas illud conjugii Sacra mentum non intelligi de Sacra mento Matrimonii, sed de ejus vinculo, utpote symbolice significante conjunctione Christi cum Ecclesia, adeo ut Matrimonia per solum Baptismum (dictum *Sacra mentum fidei*) evadant rata, cum infideles convertuntur ad Fidem, esto non fiant Sacra menta. Nam respondeatur non esse verum quòd Matrimonia infidelium per solum Baptismum fiant rata, id est omnimode indissolubilia; licet enim conjugia infidelium natura sua etiam indissolubilia sint, tamen, accedente aliqua urgente causa, adhuc post conversionem ad Fidem aliquando solvi possunt (modò non fuerint consummata post conversionem) prout refert *Cardenaz* in *Prop. Innoc. XI. Diss. 2. num. 550.* Urb. VIII declarasse die 20 Octob. an. 1626, et rursus 7 Sept. 1627, his verbis: « Nos attendentes hujusmodi infidelium Matrimonia non ita censerí, quia suadente necessitate solvi possunt. » *Et S. P. Bened.* XIV. de *Synodo* l. 13. c. 21. n. 3, refert Sanctum Pium V et Greg. XIII solvisse post conversionem ad Fidem quedam Matrimonia in infidelitate contracta. Si ergo Matrimonia clandestina fidelium ante Concilium, id est sine assistentia Parochi celebrata, ideo fuerint rata, quia Sacra menta, ergo non Parochus, sed ipsi contrahentes sunt hujus Sacra menti Ministri.

Prob. 2. ex *Florentino*, ubi: « Septimum est Sacra mentum Matrimonii, ut quod est signum conjunctionis Christi et Ecclesiae secundum Apostolum. Causa efficiens Matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de præsenti expressus. » Si igitur contrahentes per consensus verba expressum sunt causa efficiens Matrimonii, ipsi ergo sunt Ministri, non solum contractus (ut aliqui perperam explicant), sed etiam Sacra menti; nam Concilium suscipit explicandum non quidem contractum, sed Sacra mentum, dicens: *Septimum est Sacra mentum Matrimonii.*

Prob. 3. ex eodem Trident. d. Sess. 24. c. 1. ubi in clausula irritante Matrimonium dicitur: « Qui aliter quam præsente Parochio..., contrahere attentabunt..., inhabiles reddit, et hujusmodi contractus nullos esse decernit. » Non dicitur, qui aliter quam præsente Parochio, et verba proferente, sed tantum *Qui aliter quam præsente Parochio*, si igitur non irritatur Matrimonium tacente Parochio, sed tantum absente, ergo verba